

Nr 106

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anslag till Riksförbundet mot tobaken.

(3:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson* (I: 275) och den andra inom andra kammaren av herrar *Nilsson* i Tvärålund och *Rimmerfors* (II: 342), har hemställts, att riksdagen måtte besluta att Riksförbundet mot tobaken må för sin verksamhet erhålla ett anslag av 25 000 kronor.

Till stöd för sitt yrkande har motionärerna anfört följande.

Under senare år har det pågått en livlig diskussion om tobakens skadeverkningar. Med den utbredning tobaksrökningen har fått synes den bli ett hot mot folkhälsan. Bland forskare på detta område råder inte minsta tvekan om att tobaksrökning är hälsovådlig.

År 1954 bildades Riksförbundet mot tobaken. Det är en ideell organisation som avser att genom föredrag, artiklar, affischer och på annat sätt bilda opinion mot tobaksbruket. Till förbundet har anslutit sig bl. a. många av landets främsta medicinska auktoriteter på området. Det är inte minst på grund av den verksamhet Riksförbundet mot tobaken har bedrivit, som det livliga intresset i vårt land för tobakens skadeverkningar kommit till stånd.

Riksförbundet mot tobaken förtjänar förvisso statsmakternas uppskattning och stöd. Bakom förbundets verksamhet ligger en idealitet och arbetsvilja som bör tillvaratagas. De ekonomiska resurserna är tyvärr mycket små. Förbundets verksamhet har emellertid vuxit, vilket efterhand ställt alltför stora krav på förbundsledningens och medlemmarnas möjligheter att offra fritid och egna medel. Ett litet bidrag skulle möjliggöra en fastare organisation, vilket i sin tur skulle medverka till ett ännu mera målmedvetet och framgångsrikt arbete. Ett stöd till en verksamhet med denna samhällsgagnande målsättning och ideella bakgrund skulle otvivelaktigt kunna ge goda resultat.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av *statskontoret* och *statens institut för folkhälsan*. Yttrandena har fogats som bilagor till detta utlåtande (Bilaga 1 och 2).

Utskottet. Som motionärerna anfört har en livlig diskussion pågått under senare år om tobakens skadeverkningar. Full klarhet om dessas omfattning har emellertid ännu inte vunnits. Ett uttryck härför finner utskottet bl. a. däri att statens medicinska forskningsråd förra året hos Kungl. Maj:t hemställt, att ca en milj. kronor måtte för de närmaste åren anvisas för en intensifierad forskning rörande tobaksrökens sammansättning och medicinska verkningar.

Utskottet har full förståelse för motionärernas framställning. Emellertid anser utskottet att en med statsmedel bekostad upplysningsverksamhet rörande tobaksbrukets skadeverkningar i första hand bör avse att ge spridning åt vunna forskningsresultat. Utskottet finner det både naturligt och lämpligt att denna information, såsom statens institut för folkhälsan framhållit, främst bör ankomma på de myndigheter eller institutioner som normalt har att ta befattning med frågor rörande undervisnings- och informationsverksamhet på hälsoområdet. Med beaktande härjämte av den upplysningsverksamhet, som svenska tobaksmonopolet enligt vad statskontoret upplyst bedriver bl. a. i samarbete med skolmyndigheterna, anser utskottet skäl icke föreligga att lämna statsbidrag till en enskild förening för fristående verksamhet på området. Utskottet avstyrker sålunda motionerna.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 275 och II: 342 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 8 maj 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 104.

Reservation

av herrar *Jacobsson, Nestrup, Malmborg*, fröken *Elmén* och herr *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Mot bakgrunden av den utbredning som tobaksrökningen fått anser utskottet att alla möjligheter bör tillvaratagas för att sprida upplysning om tobakens skadeverkningar. Som motionärerna anfört förtjänar Riksförbundet mot tobaken förvisso statsmakternas uppskattning och stöd. Ett bidrag till förbundet av den ringa storlek som motionärerna föreslagit synes utskottet därför väl kunna försvaras. Utskottet tillstyrker alltså motionerna.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till motionerna I: 275 och II: 342 till *Bidrag till Riksförbundet mot tobaken* för budgetåret 1959/60 under elfte huvudtiteln anvisa ett anslag av 25 000 kronor.»

Bilaga 1

Till riksdagens statsutskott

Enligt Kungl. Maj:ts remiss den 2 mars 1959 har statskontoret att till Eder avgiva utlåtande över inom riksdagen väckta motioner (I: 275 och II: 342) om anslag till Riksförbundet mot tobaken. Med anledning härav får ämbetsverket anföra följande.

Allmänt gäller att stark återhållsamhet iakttagits av statsmakterna vid prövning av ansökningar från ideella föreningar och andra enskilda organ om statsbidrag till verksamheten även om fråga varit om arbete på hälso- och sjukvårdens område.

Vad gäller frågan om årligt anslag till Riksförbundet mot tobaken bör enligt statsmakternas mening beaktas, att svenska tobaksmonopolet bedriver upplysningsverksamhet rörande tobaken, bl. a. i samarbete med skolmyndigheterna, samt även direkt understödjer vetenskaplig forskning rörande tobakens verkningar. Forskningen på området främjas även av staten genom bidrag från anslag å budgeten.

Enligt statskontorets mening bör den med statsmedel bekostade upplysnings- och forskningsverksamheten fortfarande väsentligen bedrivas såsom hittills. Statskontoret kan alltså icke finna påkallat, att statsbidrag lämnas en enskild förening för fristående verksamhet på samma område, utan torde upplysningsverksamheten böra handhavas av tobaksmonopolet som därvid bör hålla kontakt med de vetenskapliga institutioner, där forskning rörande tobakens verkningar bedrivs. Under återopande härav får ämbetsverket, som även vill hänvisa till anbefalld återhållsamhet beträffande nya utgiftsändamål, föreslå, att motionerna lämnas utan bifall.

Vid handläggningen av detta ärende har närvarit statskommissarien Jerdenius.

Stockholm den 9 mars 1959

Ivar Löfqvist

Britt-Marie Sténson

Föredragande

Elsa Werelius

Bilaga 2

Till riksdagens statsutskott

Genom remiss den 2 mars 1959 har statens institut för folkhälsan anbefallts avge yttrande över inom riksdagen väckta och till utskottet hänvisade

motion I: 275, likalydande med II: 342, om anslag till Riksförbundet mot tobaken. I anledning härav får institutets styrelse anföra följande.

Det föreligger otvivelaktigt ett behov av att allmänheten bättre än hittills erhåller en saklig information i fråga om medicinska vådor av tobaksrökning. Denna information bör emellertid enligt styrelsens mening i första hand lämnas av de myndigheter eller institutioner — eller i varje fall i intimt samarbete med dessa — som normalt har att ta befattning med frågor rörande undervisnings- och informationsverksamhet på hälsoområdet, t. ex. medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen och statens institut för folkhälsan. Styrelsen anser sålunda, att ifrågavarande behov bäst skulle tillgodoses genom att lämplig myndighet erhöles i uppdrag att planlägga och samordna en saklig upplysningsverksamhet på längre sikt i här ifrågavarande hänseende, varvid även lämpligen frågan om statsbidrag till Riksförbundet mot tobaken borde närmare prövas. Även med dessa synpunkter för ögonen anser sig styrelsen dock icke vilja motsätta sig, att Riksförbundet — i avvaktan på en ordning som nyss sagts — erhåller visst bidrag för sin verksamhet.

I detta ärendes handläggning har, förutom undertecknade Natt och Dag och Friberg, deltagit herrar Sandberg, Fitger, Lilleengen, Gustafsson, Kyling, Brunius och Holmstedt.

Stockholm den 16 mars 1959

Åke Natt och Dag

Lars Friberg

/ Stig Linell